

РАДОСЛАВ ГАЋИНОВИЋ
Институт за политичке студије
Београд
МИЛЕТА ТОМИЋ
Полицијска станица
Нови Београд

УДК 327.5:343.3/7
Оригиналан научни рад
Примљен: 28.12.2018
Одобен: 24.01.2019
Страна: 13-29

АГРЕСИЈА НАТО-а НА СРЈ ЈЕ ЗЛОЧИН КОЈИ СЕ НЕ ЗАБОРАВЉА

Треба угасити свако светло у Београду, треба гађати сваку разводну струјну мрежу, водоводну цев, пут у фабрику која има везе са ратом... Свиђало се то нама или не, ми смо у рату са српском нацијом (они сигурно тако мисле) и улог треба да је веома јасан: свака седмица вашег пустошења Косова је још једна деценија за коју ћемо ми уназадити вашу земљу и смрвити вас. Хоћете ли 1950. годину? Ми вас можемо уназадити до 1950. године. Хоћете ли 1389. годину? Ми вас можемо уназадити и до 1389. године.

Thomas L. Friedman „Stop the music”
New York, Times, 23 april 1999
(Фридман је добитник Пулицерове награде)

Сажетак: Почетак 1999. године наговештавао је многе проблеме за становништво СРЈ. Тада је извесност извођења агресије била скоро стопостотна и неизбежна. После неуспелих преговора између представника власти СРЈ и представника побуњених Шиптара са Косова и Метохије уз посредовање представника САД, Русије и Европске уније – Кристоопера Хила, Бориса Мајорског и Волфгранга Петрича, 24. марта 1999. године дошло је до оружане агресије 19 чланица НАТО-а на СРЈ, која је трајала до 10. јуна 1999. године. Напади снага НАТО по изјави тадашњег Генералног секретара западне војне организације Хавијер Солане, покренути су да би се, како он каже, спречила хуманитарна катастрофа на Косову и Метохији. Али, време је показало да је управо агресија НАТО изазвала хуманитарну катастрофу невиђених размера. Тада је заобиђен комплетан систем УН и, први пут после 1945. године, рат је пренет на једну европску земљу. Тиме је унутрашњи сукоб на Косову и Метохији добио димензију међународног оружаног сукоба, а терористичка организација „ОВК” са Косова и Метохије добила је ваздухопловну подршку 19 најмоћнијих земаља у свету што представља преседан у историји међународних политичких односа уопште.

Кључне речи: Агресија, НАТО, Србија, СРЈ, међународно право, СБ УН

Генерална скупштина ОУН је 14.2.1974. године донела Резолуцију бр. 3314 – XXIX којом дефинише агресију: ”Агресија је употреба војне силе од

стране једне државе против суверенитета, територијалног интегритета или политичке независности друге државе, или на било који други начин који није у складу са Повељом ОУН, и то: Инвазија или напад ОС једне државе на територију друге, или војна окупација, без обзира дали је привремена или не, која је резултат инвазије, напада или анексије територије друге државе извршене употребом силе; Бомбардовање које врше ОС једне земље против територије друге државе или употреба било каквог оружја једне земље против територије друге; Блокада лука или обала једне земље извршена од оружаних снага друге земље; Напад копнених или ваздухопловних оружаних снага једне земље на копно, море, ваздушни простор или морнарицу друге земље; Коришћење оружаних снага једне земље које се налазе на територији друге земље на основу споразума са том земљом, супротно условима предвиђеним споразумом или пак било какав продужетак њиховог присуства на тој територији после истека споразума; Одлука једне земље да своју територију коју је ставила на располагање другој земљи, ова друга користи за извођење акта агресије на трећу земљу и Одлука једне земље да било у своје име, или у име друге земље, упути оружане банде, групе, припаднике нередовних снага или најамника да изврше акте оружаног насиља против друге државе, а да се ти акти по тежини могу упоредити са напред наведеним актима или су од изузетног значаја за судбину односне државе.¹

Будући да агресивни рат представља злочин против мира, који повлачи међународну одговорност, логично следи да се сва територијална заузимања или користи и преимућства која одатле произилазе не могу сматрати законитим: било који разлог економске политичке или војне природе не могу служити према слову усвојене дефиниције, као оправдање агресије. Прва фаза међународног терора против СРЈ - завођење ничим изазваних економских санкција, трајала је од 30. маја 1992. до 24. марта 1999. године, а то је период који је требало да створи услове за отпочињање друге фазе међународног терора према грађанима СРЈ, тј. извођење агресије НАТО против СРЈ. Дуге припреме за агресију најмоћније војне силе на свету - НАТО потврђују, колико је та војна сила ценила Војску СРЈ и одбрамбени менталитет српског народа. Историја је то више пута потврдила. Почетак 1999. године наговештавао је многе проблеме за становништво СРЈ. Тада је извесност извођења агресије била скоро стопостотна и неизбежна. После неуспелих преговора (иницираних на основу препорука Контакт групе са састанка одржаног у Лондону 29. јануара 1999. године) између представника власти СРЈ и представника побуњених Шиптара са Косова и Метохије (преговори у Рамбујеу од 16. до 23. фебруара 1999. године и у Паризу од 15. до 18. марта 1999. године) уз посредовање представника САД, Русије и Европске уније – Кристоофера Хила, Бориса Мајорског и Волфгранга Петрича (преговоре је званично отворио француски председник Жак Ширак, а ко председници су били министри иностраних послова Француске и Велике Британије), 24. марта 1999. године дошло је до оружане агресије 19 чланица НАТО-а на СРЈ, која је трајала до 10. јуна 1999. године. Напади

¹ Смиља Аврамов, „Међународно јавно право”, Савремена администрација Београд, 1971, стр. 372 и 373

снага НАТО по изјави тадашњег генералног секретара западне војне организације Хавијер Солане, покренути су да би се, како он каже, спречила хуманитарна катастрофа на Косову и Метохији. Али, време је показало да је управо агресија НАТО изазвала хуманитарну катастрофу невиђених размера. Тада је заобиђен комплетан систем УН и, први пут после 1945. године, рат је пренет на једну европску земљу. Тиме је унутрашњи сукоб на Косову и Метохији добио димензију међународног оружаног сукоба, а побуњеничка страна у сукобу са властитом државом добила је ваздухопловну подршку 19 најмоћнијих земаља у свету што представља преседан у историји међународних политичких односа уопште.²

Брутални почетак агресије

Агресија је отпочела тзв. дејством са дистанце, по доктрини вишедимензионалних операција (*Full Dimension Operations*), уз употребу крстарећих ракета и авијације. Након овог дрског акта насиља и међународне агресије на СРЈ поставља се питање – Ко и због чега има права да употреби силу у међународној заједници и шта она може да предузме против оних који неовлашћено прибегавају употреби силе? Према Повељи УН, у систему УН забрањен је рат као и сваки други вид употребе силе. Систем колективне безбедности УН подразумева да су једино УН овлашћене да у оквиру предвиђене процедуре примењују силу. У случају изненадног напада на било коју земљу, она има право да се у складу са неотуђивим правом на самоодбрану брани од агресије, све док Уједињене нације не предузму одговарајуће мере против агресора. Одлука о примени силе спада у надлежност Савета безбедности УН, као главног органа УН за питања мира и безбедности, на основу овлашћења којима располаже у глави VII Повеље УН. Савет безбедности УН може да користи овлашћења из главе VII Повеље једино у случају када је одређену ситуацију квалификовао као претњу миру, нарушавање мира или агресију. Међутим, треба истаћи да било која држава или војно политички савез који изврше оружани напад на било коју земљу, према Повељи УН и у складу са дефиницијом агресије у међународном праву, представља агресора. Агресија се не може оправдати било каквим разлозима, јер је једино Савет безбедности позван и овлашћен да процењује да ли нека ситуација представља претњу миру, нарушавање мира или агресију. Агресија се, такође, не може маскирати „правом на самопомоћ” или „правом на превентивни рат”, јер су те категорије из давних времена, оне су укинуте и не постоје у правном поретку УН. Први пут је једна

² НАТО је у периоду од 1994. до 1995. године пет пута употребио војну силу и то увек против Срба. Најпре су 10. и 11. априла 1994. године бомбардовани српски положаји у околини Горажда, затим су 5. октобра 1994. године ракетирани српски положаји у близини Сарајева у Републици Српској. На мети борбене авијације НАТО-а, 21. новембра 1994. године, били су српски положаји у околини Удбине у Лици, 4. августа 1999. године бомбардовани су радарски системи на Пљешевици (Лика) и ракетни системи у околини Книна. Од 30. августа до 14. септембра 1995. године трајало је бомбардовање Републике Српске.

(„Примена правила међународног права оружаних сукоба”, Новинско-информативни центар Војска, Београд 2001. године, стр. 14).

суверена држава – СРЈ војно нападнута од стране НАТО на својој територији, а да није повредила права или границе једне друге државе. Први пут НАТО започиње конфликт без одобрења УН и први пут је рат објављен „у име права мешања” и то у Европи. Операција НАТО није само правно неоснована, она је исто толико апсурдна колико опасна. Треба истаћи да је суверенитет Србије на Косову и Метохији потврђен на конференцији у Рамбујеу, од међународне заједнице.

Професор Загребачког универзитета Жарко Пуховски каже: „Оно што се сада догађа у СРЈ јесте покушај НАТО, а да оправда своје постојање, јер за 49 година своје егзистенције није интервенисао, а нестало је главни разлог његовог оснивања – одбрана од комунизма.”³ Агресија снага НАТО-а на СРЈ најпре је злочин против мира, који је дефинисан Статутом Међународног војног суда у Нинбергу 1945. године, као „планирање, припремање, започињање или вођење агресивног акта и рата којим се крше међународни уговори, споразуми или гаранције, или учествовање у неком заједничком плану или завери за извршење ма ког од наведених дела”. Прави смисао стратегије НАТО у агресији на СРЈ открио је амерички Мајкл Шорт (*Michael Short*) главно командујући ваздухопловним операцијама у нападу на СРЈ цитат:” *Не може се добити рат ако не уништите могућности нормалног живота за већину становништва. Морамо им одузети воду, струју, храну, па чак и здрав ваздух*”, говорио је током агресије на СРЈ.”⁴

Агресија НАТО почела у 19.41 сат 24. марта, а до 04.00 сати 25. марта 1999. године нападнута је из ваздуха цела територија СРЈ, тежишно снаге и објекти РВ и ПВО. О самом удару генерал Кларк каже: „Био је то синхронизован напад. Хтели смо да ослепимо југословенску војску елиминишући радаре и да је онеспособимо уништавајући јој противракетне системе”. Удар⁵ је извршен у два таласа, ешалонираним нападима⁶ авијације и крстарећих ракета. У првом таласу од 19.47 до 24.00 сата 24. марта ангажовано је око 150 авиона и око 50 крстарећих ракета. У другом таласу извршеном у времену од 01.00 до 04.00 сата 25. марта ангажовано је око 50 авиона. Прве крстареће ракете⁷ су погодиле у 19.41 сат 24. марта радарске станице за рано откривање лоциране на Црном Рту (Бар), на Копаонику и код Качарева (Панчево). Дејство авијације се наставља по још 30 објеката РВ и ПВО. Нападнуто је и 14 објеката осталих

³ Политика, 14. мај 1999. године, стр. 7

⁴ Нови гласник, Војноиздавачки завод Београд 2000, стр. 127

⁵ Удар је масовно (и снажно) дејство авијације и крстарећих ракета по објектима на већем простору (земљи и мору), ради њиховог уништења. Извршава се нападом мање или веће групе авиона и ракета на објекте напада, сасређено кад се у кратком времену концентрише ватра или ешалонирано кад се у релативно дужем времену, узастопно нападају објекти напада.

⁶ Напад је дејство једног или више авиона и крстарећих ракета на један (више) објекат ради његовог уништења. Може се изводити једновремено у кратком временском интервалу (сасређено) или узастопно у краћем или дужем временском интервалу (ешалонирано). Напад на више објеката, на већем простору сасређено или ешалонирано, често се назива масовни ваздушни напад и изједначава се са ударом.

⁷ Весли Кларк: „Модерно ратовање”: „Могао сам то тако живо да замислим. Бомбардери Б-52 тамо горе, сасвим сами, ракете се одвајају од њих, крилца ми се шире, онда се пале мали млазни мотори и ракете одлећу према циљевима”.

групација Војске Југославије, и 1 објекат МУП Србије. Поред објеката Војске и МУП, агресор је у првом удару напао и објекте војне индустрије Фабрика пољопривредних авиона „Лола-Утва” Панчево; индустријски комплекс Раковица: „21.мај”, ДП „ИМП”, ДП „Минел”, Фабрика „Искра”, ДП „Рекорд”, ИПП „Раковица”, „Ударник-промет” Раковица, ДП „Југострој” Раковица; ДП „Београдска пекарска индустрија”, Рудник Ајвалија.⁸

У трећој декади месеца маја, долази до изразитог интензивирања свих садржаја операције „Савезничка снага”, удари из ваздуха, психолошко- пропагандно, агентурно-обавештајно деловање и друго. Удари из ваздушног простора, по броју авиона (у земљу улазе групе јачине и до 70 авиона), учесталости и времену извођења (24 сата даноноћно), превазишли су све до тада извршене. Од 20. маја до првог јуна НАТО авијација је извршила 6.167 авио-полетања, што је 37% од до тада укупно извршеног налета, или то је приближно једнако налету извршеном од 24. марта до 20. априла. Борбена авијација НАТО, у трећој декади маја извршила је 4.429 авио-полетања, што је 40% од до тада извршеног налета. Само у седмици од 26. маја до првог јуна налет борбене авијације НАТО је био 2.565 летова, што је 21% од до тада извршеног налета борбене авијације. Просечно дневно, у овој седмици, у земљу је улазило 366 борбених авиона. Највећи дневни налет борбене авијације НАТО, од 535 летова извршен је 26. маја 1999. године, када је под удар стављена цела територија СРЈ. Дејства су извршена на преко 30 објеката. Јачина удара је била у функцији притисака на СР Југославију, ради остварења америчких интереса и циљева у преговарачком процесу и дипломатској иницијативи која је била у току. У функцији тих притисака је и најаву проширења листе циљева (објеката за дејство) на фабрике прехранбене индустрије, силосе, телефонске и компјутерске системе.⁹

Ничим изазвана агресија Северно атлантског пакта против СР Југославије трајала 79 дана. СРЈ је била изложена великим цивилним разарањима што је забележено у савременој светској историји. НАТО је непрекидно бомбардовао цивилне циљеве на целој територији земље, где је нападима НАТО било изложено 200 градова и насеља, када су били угрожени животи и основна људска права целог становништва. У агресији је употребљено око 1200 авиона, од чега 850 борбених, извршено је 26289 летова, а лансирано је око 1000 крс-тарећих ракета, и око 2900 бомби и пројектила. При томе је изведено 2300 напада на 995 објеката на које је бачено око 21700 тона нај разорнијег експлозива – укључујући и 152 контејнера са 35450 касетних бомби, забрањених међународним конвенцијама. Највише ваздушних напада изведено је у широј области Приштине (374), Призрену (232), Београду (212), Урошевцу (205), Ђаковици (190), Краљеву и Ужицу (по 145) и Новом Саду (114).¹⁰

Напади на електроенергетски систем (хидро и термоелектране, трафо станице, далеководи) графитним, касетним и изузетно разорним термовизуел-

⁸ Спасоје Смиљанић, генерал – пуковник у пензији, *Агресија НАТО на СРЈ*, у Зборнику радова, *АГРЕСИЈА НАТО – узроци, карактер и последице кризе на Косову и Метохији*, Клуб генерала и адмирала, Београд, 2008, стр. 41,

⁹ Исто, стр. 46 -47,

¹⁰ „Документи Владе СР Југославије” „Међународна политика”

ним бомбама пореметили су снабдевање електричном енергијом и водом на целој територији земље што је драстично нарушило основне услове живота грађана СР Југославије. Тиме су нарочито биле погођене болнице у којима су били нарушени основни услови за лечење болесника, а и сами животи болесника у многим болницама били су угрожени. Три милиона деце било је директно угрожено неселективним бомбардовањем стамбених зграда.¹¹

Истовремено, око 250 хиљада деце избеглица из бивших југословенских република Хрватске и Босне и Херцеговине која су нашла уточиште у СРЈ још једном је било изложено ужасима рата. Током једанаесто недељне агресије НАТО на СРЈ погинуло је 524 припадника Војске Југославије и 114 припадника Министарства унутрашњих послова Републике Србије. У агресији је уништено 1109 војних објеката, односно 24% од „укупне корисне површине објеката по којима је дејствовано”, као и 18 тенкова, 10 оклопних борбених возила и 13 артиљеријских оруђа.¹² Војска СР Југославије се по мишљењу светских војних стручњака, веома успешно супротставила највећој војној сили света, мада са веома скромном и технолошки застарелом војном техником. Француски пилот у интервјуу за римску „Републику”, (неколико дана после одлуке да више неће летети над Југославијом) каже да је „хорор и права мора доживети и преживети ружу југословенске ПВО”, па се може закључити да је француски пилот преживљавао страшне психолошке тренутке на небу изнад СР Југославије маја 1999. године. Током агресије НАТО на СР Југославију Војска Југославије оборила је непријатељске авионе Ф 16, невидљиви „F 117A Stelt”, онеспособила 34 авиона, 7 хеликоптера и 11 беспилотних летилица НАТО-а. Ове податке, мада невољно потврдиле су многе стране војне делегације у сусрету са представницима војске СР Југославије. Напоредо са борбеним активностима НАТО је изводио и извиђачко-диверзантске активности против СРЈ. Тако су амерички подофицири Џејмс Стоун(*James Stone*) и Еудру Рамирез(*Eudru Ramirez*) и војник Стивен Гонзалес(*Steven Gonzales*) из извиђачке чете америчке

¹¹ НАТО је у Југославији убио 88 деце. Од тога, експерти нису могли да идентификују 22 албанске деце од 14 година старости, чија су тела угњенисана у нападу НАТО бомбардера на привремену избеглички логор у селу Кориша, 13. маја и једно српско дете, старости између девет и десет година, раскомадано у нападу на Сурдулицу 27. априла 1999. године. Прва невина и беспомоћна жртва агресије био је 17- то годишњи Сенад Дацић из села Бресник код Рожаја у Црној Гори. Он је дан после првог напада (25.марта) наишао на касетну бомбу бачену из авиона НАТО. Најмлађе жртве су безимена беба албанске националности спаљена у наручју мајке у Кориши и 11-то месечна српска девојчица Бојана Тошовић, убијена 11. априла у селу Мердаре код Куршумлије у наручју оца Божина, на степеницама породичне куће. Троје 18-то годишњака, постали су жртве западних „демократа” који се диче својом „хуманитарном мисијом”. Милан Игњатовић из Владичиног Хана, који је у предвечерје 11. маја код моста покошен шрапнелом заједно са 16- то годишњом Горданом Николић, затим Милена Малобабић, која је бежећи од смрти из Републике Српске Крајине, усмрћена у избегличком кампу, приликом бомбардовања Сурдулице и Копола Фљаринда, која је отишла у смрт са још четворо браће и сестара када је НАТО гађао аутобус на мосту преко Лаба у селу Лужане код Подујева. Са списка убијених не могу се изоставити ни три нерођене бебе чије су мајке убијене у поодмаклој трудноћи: Ана Марковић из Лесковца, Љиљана Спасић из Ниша и Ђуље Зуљфури из Призрена. Трогодишња девојчица Милица Ракић убијена је у купатилу своје куће у Батајници 17.4.1999. године. (Нови гласник, Војноиздавачки завод Београд, 2000, стр. 120).

¹² Генерал Видоје Пантелић у Блицу од 8. јануара 2000.

дивизије, чија је база у Немачкој, 31. марта 1999. године у извиђачкој мисији прешли са територије Македоније у СРЈ, када су и ухапшени. Познато је да САД своје војнике користи у тзв. „andekaver” тајним операцијама, свуда где има своје интересе. Албанско сепаратистичко-терористички покрет ангажовао је делове своје терористичке организације „ОВК” и за извођење терористичких активности у урбаним деловима Републике Србије, нарочито у Београду. Крајем маја 1999. године припадници МУП-а Републике Србије ухапсили су у Београду чланове албанске илегалне терористичке организације „Народни покрет Косова”, чије је оружано крило „ОВК”.¹³

Агресија НАТО починила велика разарања и изазвала хуманитарну катастрофу у Србији

Интензивним и непрекидним бомбардовањем села и градова Косова и Метохије само за неколико дана проузрокована је хуманитарна катастрофа невиђених размера. Скоро 800 000 цивила – углавном жена, деце, стараца и изнемоглих лица било је принуђено да напусти Косово и Метохију у страху од бомби, док је 200 000 нашло уточиште у Шумадији, Војводини и осталим регионима у Републици Србији. Због потпуног уништења индустријских постројења широм земље, више од 600 000 радника је изгубило посао. Као последица тога, више од 2,5 милиона грађана остало је без средстава за задовољавање основних животних потреба. Укупна материјална штета је огромна а процењује се на око 100 милијарди долара.¹⁴ Две хиљаде цивила је убијено,¹⁵ а више од

¹³ У тој акцији МУП-а Републике Србије ухапшени су Бериша Петрит, Бериша Дритон, Абулаху Исан, Мећа Дритон и Дергуги Шкодран. Већина ухапшених су студенти Београдског универзитета, а истрага је утврдила да су планирали извођење терористичких активности у Београду. Посебно су радили на припреми и организацији постављања бомбе на Трг Републике у време одржавања протестних концерата. (Политика, 30.мај 1999.)

¹⁴ Нови гласник, Војноиздавачки гласник, Београд 2000, стр. 13

¹⁵ *Кориша*: 87 цивила је убијено и преко 70 повређено у НАТО нападу на колону албанских избеглица који су се враћали својим кућама 14. маја 1999. године. *Ђаковица*: на путу Ђаковица – Призрен гађане су две избегличке колоне са 4 крстареће ракете, када је убијено 75 цивила (19 деце) и 100 рањено 14. априла 1999. године. *Грделичка Клисура*: у нападу на међународни путнички воз убијено је 55 путника, а 16 је рањено 12. априла 1999. године. *Село Лужане*: убијено 60 путника, 13 рањено када је НАТО ракетирао путнички аутобус „Ниш експрес” на путу Приштина – Подујево 1. маја 1999. године. *Сурдулица*: 27. априла 1999. године 20 цивила је убијено (укључујући и 12 деце и преко 100 рањено, 31. маја 1999. године убијено је 20 цивила, а 88 повређено у нападу на геронтолошки центар и санаторијум, а 21. априла 1999. године погинуло је 10 избеглица, а 16 их је рањено. *Исток*: 100 убијених и 200 рањених у вишедневном бомбардовању затвора у Истоку од 19.-24. маја 1999. године. *Варварин*: 24 цивила убијено, а 74 рањено у нападу на друмски мост, усред пијачног дана 30. маја 1999. године. *Београд*: бомбардовањем зграде РТС-а, 16 запослених је убијено а 19 рањено 23. априла 1999. године, у нападу на зграде владе, привредне и стамбене објекте у центру Београда 3 цивила је погинуло, а 38 рањено 30. априла 1999. године, 4 цивила (3 пацијента и 1 чувар) је убијено, а више људи повређено приликом бомбардовања болнице „Др Драгиша Мишовић” 20. маја 1999. године. *Ниш*: 16 цивила је убијено, а 80 рањено у поновљеном бомбардовању стамбених привредних и управних зграда у центру Ниша 19. априла, 7. маја и 12. маја 1999. године када су НАТО бомбардери бацили касетне бомбе. *Савине Воде*: 20 цивила убијено, а 43 рањено приликом бомбардовања путничког аутобуса „Ђаковица превоз” 3. и 4. маја 1999. године. *Алексинац*: 12 цивила је убијено и више од 40

6000 задобило је озбиљне повреде које су, у великом броју случајева изазвале трајни инвалидитет. Деца чине 30% свих убијених и 40% укупног броја повређених, док је 10% од укупног броја југословенске деце (око 300000) претрпело озбиљне психолошке трауме. Познато је у савременим војним теорије говоре да је примена силе и насиља једно од значајнијих питања на које треба дати научно заснован одговор зашто се примењују и како се превентивно борити против насиља и силе. Најдрастичнији облик примене силе је Рат. Различити су подаци о броју и врсти ратова ако се посматра само период друге половине XX века. Тако нпр. Алвин и Хенри Тофлер (*Alvin&Heidi Toffler*) у делу „Рат и антират” сматра да је у периоду после Другог светског рата било свега три седмице без рата и, сходно томе, констатује да је права иронија тај период назвати миром.¹⁶ Међутим у историји није било дрскије агресије нити примене веће силе против једне мале државе као у случају агресије НАТО пакта на СР Југославију. У том периоду се могло често чути термин „колатерална штета” који су званичници НАТО увек употребљавали када су страдали од њихових бомби цивили. Овакво цинично понашање и омаловажавање недужних жртава у СРЈ за време бомбардовања НАТО пакта, навело је „Ди велт” (*Die Welt*) да ту реч прогласи за нај гору реч године, јер, „војни злочин приказује недужним, као неважну споредну ствар”.¹⁷ За њих су и болнице биле колатерална штета.¹⁸

рањено 5. априла 1999. године. *Куриумлија*: 13 убијених и 25 рањених цивила 27. априла 1999. године. *Нови Пазар*: 13 цивила је убијено а 35 рањено у нападу на стамбени комплекс у центру града при чему је 25 зграда потпуно разорено 31. маја 1999. године. *Село Наговац*: 11 цивила је убијено и 5 рањено у нападу 02. априла 1999. године. *Приштина*: 10 цивила је убијено и 8 рањено 7. априла 1999. године. *Село Србица*: 10 цивила је убијено (међу којима 7 деце) у току напада касетним бомбама. *Село Мурино*: 6 цивила (од којих 2 деце) убијено је, а 8 рањено у нападу 30. априла 1999. године. *Мердаре*: 5 цивила је убијено (укључујући и једанаесто месечну бебу) а више њих је рањено када је 8 контејнера са 1920 касетних бомби бачено 10. априла 1999. године. *Догановици*: 5 албанске деце је убијено а двоје рањено од касетне бомбе НАТО 27. априла 1999. године. *Гњилане*: 4 цивила је убијено, а 19 рањено у нападу на пољопривредну задругу „Младост” и саобраћајно предузеће „Космет” 19. маја 1999. године. *Раља*: 3 цивила убијена, а 3 рањена 25. маја 1999. године. *Крагујевац*: Више од 160 радника рањено је у нападу на фабрику аутомобила „Застава” 9. и 12. маја 1999. године. *Врање*: 2 цивила су убијена а 23 рањена 22. априла 1999. године. *Нови Сад*: 1 цивил је убијен, а 45 рањено у нападу на Рафинерију нафте у Новом Саду, када су погођени и стамбени објекти у насељима „Детелинара” 6. маја 1999. године и „Шангај” 7. јуна 1999. године. *Трстеник*: у нападу на мост 1 цивил је убијен, 17 рањено 30. априла 1999. године. *Село Радоста*: 2 деце је убијено, а 1 рањено у нападу касетном бомбом 25. маја 1999. године. *Туприја*: 1 цивил је убијен а 14 рањено у нападу на централни стамбени блок у граду, када је преко 800 стамбених јединица разрушено током напада 08. априла и 29. маја 1999. године. („Документи Владе СР Југославије, „Међународна политика” бр.1082-83, јул – август 1999., стр. 213),

¹⁶ Алвин и Хенри Тофлер (*Alvin&Heidi Toffler*) у делу „*Рат и антират*”, Паидеја, Београд, 1998, стр. 54,

¹⁷ Нови гласник, изд. Војно издавачки завод, Београд, 2000, стр. 124.

¹⁸ Приликом напада НАТО причињена је озбиљна штета на многим клиничким и болничким центрима. Листа ових установа је врло дуга *Београд*: неуропсихијатријско одељење „Др Лаза Лазаревић”, Институт за урологију и нефрологију и централна апотека Клиничког центра, 3. априла и 8. маја 1999. године, *Панчево*: градска болница укључујући породилиште 30. априла 1999. године. *Нови Сад*: градска болница 1. априла и Дом здравља Кписа 7. априла 1999. године. *Вршац*: неуропсихијатријско одељење „Др Славољуб Бакаловић” 30. априла 1999. године. *Кула*:

У току агресије НАТО агресор је порушио више од 500 мостова, 36 објеката на комуникацијама, онеспособљено је преко 470 км пута и 595 км железничких пруга и 5 аеродрома за цивилни саобраћај. Поред тога, дејствујући по цивилним објектима и инфраструктури, НАТО је уништио или оштетио већи број: ТВ и радио станица, предајника, репетитора, пошта, телефонско-телеграфских станица (Авала, Копоник, Цер, Ивањица, Чот...) оштећено је 480 школских објеката,¹⁹ пише „Политика” од 19. јуна 1999. године. Током бомбардовања центра Београда, почетком маја и нарочито у периоду од 18. до 20. маја 1999. године, оштећено је 19 дипломатских представништава – амбасада и резиденција.²⁰

Ни српске богомоље нису биле поштеђене бомбардера НАТО-а, те је током агресије на СРЈ разорено или видно оштећено 23 манастира и 19 цркава.²¹

Дом здравља 25. марта 1999. године, *Ниш*: болница и поликлиника 27. марта, Дом здравља машинске индустрије 24. априла, градска болница 7. маја 1999. године. *Ваљево*: градска болница 21. априла и диспанзер „Крушик” и Дом здравља Дружетић – Коцељево 23. априла 1999. године. *Краљево*: медицински центар, *Лесковац*: болница и Дом здравља 25. марта 1999. године, *Алексинац*: медицински центар и амбуланта 5. априла 1999. године, *Куриумлија*: Дом здравља, *Златибор*: диспанзер и Дом здравља и амбуланта Међуречје – Ивањица 12. априла 1999. године. *Сурдулица*: санаторијум за лечење болести плућа и Дом старца 31. мај 1999. године. *Владичин Хан*: медицински центар 11. маја 1999. године. *Нови Пазар*: болница за лечење дистрофије. *Приштина*: зубна амбуланта 29. марта 1999. године, *Призрен*: Дом здравља 19. априла 1999. године. *Баковица*: општа болница. *Сува Река*: Дом здравља 19. априла 1999. године. (Документи Владе СРЈ објављени у часопису „Међународна политика” бр. 1082-83 јул-август 1999. године стр. 4 и 5).

¹⁹ Агресија НАТО је нагло прекинула образовање близу једног милиона ученика и студената у СР Југославији. Више од 480 факултета, школа и објеката за студенте и децу оштећено је или потпуно уништено (25 факултета, 15 виших школа, 100 средњих школа, 320 основних школа, 20 ученичких и студентских домова, као и преко 50 предшколских установа, укључујући и следеће: Београд: основне школе „16. октобар” и „Владимир Роловић”, обданиште у насељу Петлово Брдо, основна школа и технички школски центар у Раковици, средња музичка школа „Станислав Бињички”, зграда факултета уметности, основна школа „Марија Бурсаћ, Нови Сад: основне школе „Светозар Марковић-Тоза”, „Ђорђе Натошевић”, „Велько Влаховић”, „Шангај” и „Ђуро Даничић”, као и обданиште „Дуга” као и вртићи у Висарионовој улици у насељу „Шангај”, технички центар и Филолошки факултет. Сомбор: основне школе „Иво Лола Рибар”, „А. Мразовић”, „Н. Вукичевић”, и „Никола Тесла” у Кљајићеву. Кула: школски центар. Шабац: основне школе „Лаза Лазаревић” и „Коста Абрашевић”. Ваљево: пољопривредна школа. Ниш: две средње школе, Грађевинско-архитектонски факултет, Машинско-технички факултет, Електротехнички факултет, Правни факултет, Економски факултет и основна школа „Радоје Домановић”. Краљево: основе школе у Краљеву и селима Цветке, Лакета и Лађевици. Лесковац: четири основне школе и виша медицинска школа. Владичић Хан: основна школа „Бранко Радичевић” и виша школа „Јован Скерлић” и два обданишта. На Косову и Метохији од дејства НАТО велике штете претрпео је велики број образовних институција, а посебно основне школе у Лучанима, Набрђу код Пећи, Лепосавићу као и основна школа „Миладин Поповић” у Пећи. (Документи Владе СРЈ, објављен у часопису „Међународна политика” јул-август 1999. године стр. 4).

²⁰ Оштећене су амбасаде Анголе, Краљевине Данске, Ирака, Канаде, Пакистана и Зимбабве као и резиденције амбасадора Египта, Индије, Ирана, Израела, Италије, Либије, Мађарске, Пољске, Сирије, Шпаније, Швајцарске и Шведске. (Исто)

²¹ У агресији на СР Југославију НАТО је употребио најсавременије борбене системе и то авионе: АВ-8Б, Б-1Б Лансер (Ланцер), Б-52Х Stratofortress, F-117 А Najt Houk (Night Hawk), Ф-15 igl (eagle), f/a – 18 hornet, Ф-14 tomcat (tomcat), Ф-16 fajting falkon (fighting falcon), а-10а tanderbolt ii (thunderbolt ii), ea-6а prouler (prowler), tornado, harijer/si herier (harier ii/sea harrier), miraž 2000

НАТО у агресији употребио забрањену муницију

За 78 дана агресије, авијација НАТО је укупно извршила 26.095 летова²². Борбена авијација је извршила 18.168 (69,60%) летова, а помоћна 7.927 (30,40%) летова. Просечни дневни налет био је 334 лета: борбене авијације 232, а помоћне 101 лет. Од извршених 18.168 летова борбене авијације, авијација Америке је извршила 12.854 (70,75%) летова, а авијација осталих 12 земаља извршиле је 5.314 (29,25%) летова. По врстама борбене авијације извршено је: ловачко-бомбардерска авијација 10.004 (55,48%) летова, бомбардерска авијација 173 (0,95%) летова, авијација СЕАД – за неутралисање система ПВО 4.014 (22,09%) летова, ловачка авијација 3.903 (21,48%) летова, извиђачка авијација 74 (0,40%) летова. Авијација за дејство по објектима на земљи, извршила је 14.191 лет, у којима је извела 2.300 напада и ватрено дејствовала око 8.200 пута²³, што је 57,78% од броја извршених летова. Другим речима, сваки други авион борбене авијације НАТО, ангажован у борбеним дејствима, био је у ситуацији (прилици) да изврши дејство на објекте на земљи (војне или цивилне) јединице ВЈ и људе – цивиле. Такође, процена је да је НАТО на територију СРЈ лансирао од 400.000 до 420.000 пројектила различите врсте, укупне масе око 22.000 тона. Лансирано је око: 350.000 касетних потпројектила „бомбице” БЛУ-91,87. и 108Б; 30.000- 50.000 комада (граната) муниције са осиромашеним уранијумом, и око 20.000 великих пројектила (невођене и вођене бомбе и ракете), од којих је око 30% било са прецизним вођењем. НАТО није бирао своје жртве. Цивили су без сумње били мета НАТО бомбе и жртва агресије.

Према званичним државним подацима, НАТО је на људе – цивиле и цивилне објекте извршио 3.381 дејство или 36,75% укупно извршених, што без дилеме показује колико су цивилни и цивилни објекти били изложени ватреним ударима авијације НАТО. Страдали су деца, жене, старци, ново рођенчад и породиље, болесници на дијализи, избегличке колоне, новинари и сниматељи на радном задатку, земљорадници на пољима, продавци на пијачним тезгама, путници у аутобусима и возовима, пролазници на мостовима...И америчка организација „*Human Righte Watch*”, нерадо се сложила са видљивом чињеницом да су цивили били мета напада и да су агресори, на све могуће

(mirage 2000), miraž f1ct, jaguar, super etander, alenia f-104aca, amh, e-3c senti, e-8a j-stars, e-2c hokaj (hawkeye), c-130h herkjuliz (hercules), u-2r, kc-10a ikstender (extender), rc – 12, nimrod, atlantik (atlantique 2), затим хеликоптере: ah-64a арач (apache), sikorski s-65/s-80, sikorski s-70 – blek houk (black hawk), bel 212/un-1h, ch-7 činuk (chinook), links (lynx), as 532 kugar (cougar), sa 330 puma sa 342/342 gazela (gazelle). У агресији НАТО су учествовале и веома моћне поморске снаге: носач авиона theodore roosevelt (cnv 71), носач авиона invincible (r 05), носач авиона foch (r 99), крстарица, philipine sea (cg 58), ракетна фрегата hauburton (ffg-40), ракетни разарач gonzales (ddg-66), ракетни разарач nicholson (dd-982) и thorn (dd-988), подморница splendid (s-106), подморнице miami (ssn-755), norfolk (ssn – 714) и albuquerque (ssn-706), десантни брод nashville (lpd 13), десантни брод passau (lha4) и десантни брод pensacola (lpd 38) „Нови Гласник” изд. Војноиздвачки завод, Београд, 2000, стр. 189-203,

²² У овај број није урачунат налет бес пилотних летилица (Predator, Hunter, CL-289, Feniks), које су извршиле 111 летова.

²³ Око 600 ватрених дејстава извршиле су крстареће ракете „ТОМАНАВК”

начине, покушавали и покушавају да сакрију злочин који су чинили, правдајући се најчешће циничним речима „жао нам је – колатерална штета”. Према подацима СМИП СРЈ „НАТО злочини у Југославији – документи и докази 24. март – 1. јун”, непобитно се може утврдити, да су цивили били мета – циљ бомби НАТО и да је над њима у агресији на СРЈ извршен злочин. НАТО је дејством из ваздушнoг простора убио 462 цивила, 819 лица је повређено, од чега је тешко телесне повреде задобило 564, а лакше 255 лица. Међу тешко повређеним, највише је инвалида са опекотинама највишег степена, ампутираним екстремитетима, трајно оштећеним унутрашњим органима. Десетак лица још и дан-данас се води као нестали. Укупно, од дејства НАТО и терориста ОВК у агресији на СРЈ погинуло је око 2.000 лица – цивила, а преко 6.000 је теже и лакше рањено. Под удар НАТО бомба стављено је 986, цивилних објеката инфраструктуре, по којима је извршено 2.071 дејство, при чему је уништено 119 објеката, а оштећено је 867. Од почетка агресије НАТО на СРЈ 24. марта 1999. године до 10. јуна 1999. године погинуло је 754 припадника Војске СРЈ и МУП Србије. Припадника Војске је погинуло 585 (77,6%), а МУП 169 (22,4%). Од НАТО бомби погинуо је 271 припадник Војске и МУП, што је 35,9% од броја погинулих у наведеном периоду. Од дејства терориста ОВК погинуло је 483 припадника, што је 64,1% од броја погинулих у периоду агресије. Од 271 погинулих од НАТО дејстава 249 (92,0%) су припадници Војске, а 22 (8,0%) су припадници МУП Србије. Укупно погинулих и несталих припадника Војске СРЈ и МУП Србије у време ескалирања кризе и агресије (01. јануар 1998. до 10. јун 1999. године) је 1002 и то: Војске 659 или (65,76%) и МУП Србије 343 или (34,24%). Од укупног броја погинулих и несталих припадника Војске око 15% су професионалне старешине, око 30% су били војници на служењу војног рока, око 40% су војници и старешине из резервног састава а око 15% добровољци. У агресији НАТО на СРЈ непокретна имовина Војске и Министарства одбране, била је под непрекидним ударом авијације и крстарећих ракета НАТО, свих 78 дана рата. У тим ударима уништено и оштећено је 3.350 објеката инфраструктуре и земљишних парцела. Уништено је 1.400 објеката са штетом од 13.170.558.559,00 динара, а оштећено је 1.950 објеката на којима је нанета штета у износу од 2.983.774.703,00 динара. Укупна причињена штета на непокретностима, изражена у новчаном износу, износи 16.154.333.262,00 динара или 1.423.816.149,00 УСД. Покретна имовина (средства наоружања и војне опреме, материјално-техничка средства и средства материјалних резерви), стално је била под ударом НАТО авијације у свим фазама борбе и свим стањима. На средствима покретне имовине причињена материјална штета, изражена у новчаном износу од 32.442.722.270,00 динара односно 2.859.447.750,00 УСД. Укупно на покретној и непокретној имовини Војске Југославије и СМУ, у току агресије причињена је штета у износу од 48.597.055.539,00 динара или 4.283.263.899,00 УСД.²⁴ Ако се штетама на покретној и непокретној имовини додају расходи проузроковани агресијом и

²⁴ Спасоје Смиљанић, генерал – пуковник у пензији, *Агресија НАТО на СРЈ*, у Зборнику радова, *АГРЕСИЈА НАТО – узроци, карактер и последице кризе на Косову и Метохији*, Клуб генерала и адмирала, Београд, 2008, стр. 46-51,

штете учињене животној средини, онда укупна утврђена ратна штета на војној имовини СРЈ, исказана у динарима и доларским вредностима, по вредности средњег курса 11.3458 динара за 1 УСД на дан 30. јун 1999. године износи 87.444.392.987,00 динара или 7.707.203.812,00 УСД.²⁵

Кршење међународног права од стране нато

Дакле, 24. марта 1999. године је 19 чланица НАТО, најмоћнијег војног савеза савременој историји човечанства, директним кршењем међународног права извршило бруталну агресију на СРЈ. Та повреда међународног права првенствено се састоји у очигледном кршењу одредаба садржаним у глави VII Повеље Организације Уједињених нација. Наиме, у глави VII – чланом 39. Повеље ОУН регулисано је: „Савет безбедности утврђује постојање ма какве претње миру, повреде мира или дела напада и чини препоруке или одлучује какве мере треба предузети сагласно члановима 41. и 42. да се одржи или успостави међународни мир и безбедност”. А, члан 41. предвиђа: „Савет безбедности је овлашћен да одлучи које ће се мере, које не повлаче употребу оружане силе, употребити ради извршења његових одлука, и може упутити позив члановима Организације Уједињених нација да се сагласе са тим мерама. Ове мере могу обухватити потпун или делимичан прекид привредних односа и железничких, поморских, ваздушних, поштанских, телеграфских, радио телеграфских и других саобраћајних веза, а и прекид дипломатских односа.” Док, члан 42. регулише: „Ако Савет безбедности сматра да су мере предвиђене у Члану 41. недовољне или су се показале као недовољне, може предузети акцију ваздушним, поморским или сувоземним снагама потребним ради одржања или успостављања међународног мира и безбедности. Таква акција може обухватити демонстрације, блокаду и друге операције ваздушним, поморским и сувоземним снагама чланова Организације Уједињених нација.” И најзад, чланом 44. је предвиђено: „Кад Савет безбедности одлучи да употреби силу, он ће пре но што затражи од члана који не заседава у њему да стави на расположење оружане снаге испуњавајући обавезе предузете по члану 43, позвати тог члана да, ако жели, учествује у одлукама Савета безбедности, уколико се оне односе на употребу контингента оружаних снага тог члана.” Дакле, из наведених одредби јасно произилази да су снаге НАТО-а без одобрења Савета безбедности и супротно тим одредбама најважнијег међународног правног акта извршиле напад на СРЈ као суверену државу, који по свом карактеру представља агресију, коју су ти исти актери лицемерно назвали кампањом, а саму акцију „милосрдни анђео”. При томе су безобзирно бомбардовани цивилни циљеви, као што су насељена места и становништво у њима која немају никакав војни значај. Затим, тим нападима су такође била изложена културна добра, здравствене и школске установе, постројења и производни погони за цивилне потребе и многи други објекти који су од историјског, културног или

²⁵ Ратну штету ВЈ МО СРЈ, проценила је посебна комисија коју је формирао министар одбране и начелник ГШ ВЈ.

цивилизацијског значаја и као такви међународним правом заштићене вредности. И не само да су дејства вршена по објектима која према нормама међународног ратног права имају заштиту него су коришћена забрањена оружја и муниција, као што су пројектили са осиромашеним уранијумом, разорно запаљиве авио-бомбе, кластер (касетне) бомбе и друго забрањено оружје.²⁶

Дакле, за стручњаке за међународно право, који су објективни, НАТО је бомбардујући Југославију, без одобрења Савета безбедности, прекршио Повељу УН, нарочито поглавље VII. Ако усмеримо пажњу на аргументе о колективној самоодбрани на основу чл. 51. Повеље УН, онда је ова одредба као кодификација једног природно датог права на самоодбрану, формулисана крајње уско и изузетно прецизно. Члан 51 Повеље УН захтева као услов индивидуалне или колективне само помоћи „оружани напад против чланице УН”. Чак и ако се захтева схватање да поред члана 51 Повеље УН постоји обичајно међународно право на само одбрану и за оне које нису чланице УН, против чега је јасна одредба члана 51 УН, што значи да државама које нису чланице УН припада ограничено право на самоодбрану. Када је у питању јужна српска покрајина Михаел Гајстингер (*Michael Geistinger*), професор на институту за међународно право и међународне органе универзитета у Селебургу каже: „Косово и Метохија није чланица УН, а још мање држава у смислу међународног права,” па у том смислу СРЈ има право да на основу свог устава спречава насиље на делу своје територије.

Ремзи Кларк (*William Raksey Clark*), бивши амерички државни тужилац и председник највећег антиратног покрета у САД, у интервјуу Тањугу и РТС-у каже: „Агресијом НАТО, прекршени су сви темељни и принципи који су успостављени с циљем да штите живот на планети. Ради се, такође, о систематском кршењу међународног права у смислу разарања УН, јер су земље НАТО преотеле овлашћења УН да би могле да се понашају како им је воља у војним агресијама. Опасност од оваквих појава је огромна, јер НАТО укључује све бивше колонијалне силе. Сада жели да буде светски полицајац, да контролише исте народе које су годинама експлоатисали и њима доминирали”²⁷

О праву и правди вековима се говори и на свим нивоима се истражују модуси како истински поштовати правна акта и како успоставити један општи правни принцип чији ће темељи почивати на правди.

У првој половини месеца јуна 399 године п.н.е. Сократ (*Sokrates*) је одабрао смрт, одбивши противправно спасење, које му је понуђено, иако је неправедно осуђен. Више је волео да умре поштујући законе, како је говорио него да живи кршећи их. Недостајало је око 6% гласова и неправедна отужба би била одбијена. У знак жалости због учињеног злочина, Атињани су затворили све школе, главног тужиоца (Малета) су осудили на смрт, а Сократу су подигли бронзани споменик. Целокупна духовна цивилизација није била ништа друго до борба за успостављање права и правде. Већ Хомер (*Homer*) у Одисеји

²⁶ Мр Радомир Гајовић генерал – мајор у пензији, *Повреда међународног и хуманитарног права*, у Зборнику радова, *АГРЕСИЈА НАТО – узроци, карактер и последице кризе на Косову и Метохији*, Клуб генерала и адмирала, Београд, 2008, стр. 41.

²⁷ Политика, 29 .октобар 1999. године

истиче да су богови јамци правде, а Хесид (*Hesiodos*) посебно издваја правду и правичност као највише вредности које лично штити Зевс. Перикле (*Perikles*), за време чије владавине је Атина доживела највећи процват, истиче да он не допушта да се у јавном животу газе закони, нарочито они који народ бране од неправде.

Праведност је оно без чега би вредности престале да вреде, без чега се губи разлика између легитимитета и илеgitимитета, између закона и безакоња, речју - цивилизације и њеног антипода. То је завештавање грчке филозофије, римског права, то су поруке ренесансе, поруке Канта, Достојевског, Бергсона, Камија и других²⁸

Ако се подсетимо ових давно прошлих времена и права у њима, онда се поставља питање - где је заправо цивилизација данас? То питање логички намеће агресија НАТО на СР Југославију. Дефиниција агресије о којој је било речи дата је у Резолуцији Генералне скупштине УН бр. 3314 од 14. 12. 1974. године. Ту се констатује да никакви разлози било које природе не могу служити као оправдање за агресију и недвосмислено утврђује да агресија повлачи међународну одговорност, а агресорски рат представља злочин против међународног мира. Поред тога, Статутом Међународног војног суда у Нирнбергу (1945) као злочини против мира утврђени су не само започињање или вођење агресорског рата, већ и његово планирање и припремање. Агресијом на СРЈ учињен је и злочин против цивилног становништва, прописан Женевском конвенцијом из 1949. године и Другим допунским протоколом уз ову Конвенцију о заштити жртава у међународним оружаним сукобима из 1977. године. Рушењем историјских и културних споменика и установа намењених науци, (васпитању или хуманитарним циљевима извршено је кривично дело културног геноцида, санкционисано Конвенцијом о заштити културних добара из 1954. године. Овом агресијом НАТО је прекршио и сопствени акт о основању (Северноатлантски уговор из Вашингтона од 4. 4. 1949. године), јер је њиме прописано да је то одбрамбени савез, који делује само ако је нападнута нека од држава чланица тог пакта. Није спорно да СРЈ није напала, нити чак претила нападом, ниједну државу, па тиме ни чланицу НАТО, што је потврда да је по свим нормама међународног права НАТО починио забрањену и ничим изазвану активност.²⁹

У оваквим околностима када УН не представља никакав значајан фактор у свету, који би имао ингеренту обавезу да спречава међународно насиље и

²⁸ Проф. др. Оливер Антић, „Заборањене хиљадугодишње поуке”, Политика 27.4.2000. године.

²⁹ Бивши чешки војни лекар, потпуковник Марек Обртел, који је служио на Косову и Метохији, у Босни и Херцеговини и у Авганистану, који је неколико пута одликован, затражио је у отвореном писму свом министру одбране Мартину Стрпоницом да му се ордење одузме. У образложењу наводи да се на то одлучио када је схватио да је НАТО злочиначка организација. Обраћајући се свом министру одбране Обртел, између осталог у отвореном писму истиче: „Ратна одликовања враћам јер се дубоко стидим што сам служио злочиначкој организацији каква је НАТО са САД на челу. Овим чином желим да изразим и апсолутно неслагање са политиком САД према Русији, земљама Европске Уније и свим слободним и сувереним земљама света сада и у прошлости, а пре свега са последицама те политике. У земљама бивше Југославије схватио сам бесмисао онога што ради Америка да би казнила непослушне.”(Вечерње новости, Недеља, 4. јануар 2015).

агресију, није довољна само правна контрола међународних акција. Потребно је приступити реформи свих институција. Неопходна је реформа Савета безбедности, остваривање политичке регионализације кроз формирање организација попут Европске уније, пружања већих овлашћења Међународном суду правде, што хитније успостављање Међународног кривичног суда, оснивање економске агенције за координацију активности на глобалном и регионалном плану, као и формирање ефикасних и одговорних међународних војних снага које ће истински деловати само тамо где је заиста неопходно ради заштите живота људи од свих облика насиља.

Организација УН може да има велику улогу у свету само под условима њене рехабилитације и осамостаљивања од политичких утицаја великих сила, посебно оних које већински финансирају ОУН. Оздрављењем светске организације њена улога би се могла оснажити на плану развоја мира и решавања сукоба, нарочито делујући непристрасно као неутрални форум, утичући на различите протагонисте да путем разговора и преговарања реше међусобне сукобе. Само на тај начин УН ће бити у стању да се одлучно супротстави умножавању оружаних сукоба и све чешћем прибегавању насиља или нарастајућој економској неједнакости и социјалној неправди. Непристрасност ОУН изгубила је свој значај током агресије НАТО-а на СР Југославију. Тада је светска организација више него икада изгубила углед и разлоге свог постојања, како током агресије тако и након његовог завршетка. Завршетку агресије НАТО-а на СРЈ претходило је потписивање тзв. „Кумановског споразума”, 9. јуна 1999. године који је наговестио даље развлашћивање Србије на њеној сувереној територији. Дакле, режим који је у последњој деценији XX века испољио политички аматеризам у односу на организацију безбедности државе, потписивањем „Кумановског споразума” доказао је своју неспособност и кратковидост, понашајући се као утопљеник који се хвата за сламку, а” за Србију као државу трасирао је врло неизвесну будућност. То је заиста било тада неизбежно под међународним притиском, али се поставља питање зашто је уопште морало доћи до примене до тад невиђеног насиља (у то време посебно психолошког) према грађанима СРЈ?

„Постмодерни рат” представља врхунац високо технолошких „high-tech” ратова, чију кичму чини спектакуларно ваздушно бомбардовање и замена живе снаге (копнених трупа) све разорнијом ватреном моћи. Ако се као јединица упоређивања узме тона муниције употребљене у току једне године у Другом светском рату, у Кореји та смртоносна маса је износила 8, а у Индокини 26 тона, где су САД утрошили два пута више муниције него у целом Другом светском рату. Еквивалент од 8,3 атомских бомби бачених на Хирошиму обасуо је тло Југославије само у првих месец дана. Насупрот само прокламованој хирушкој прецизности, властита логика новог рата неумитно води тоталном разарању, све масовнијим цивилним жртвама. Постмодерни рат пројектован је као „блиц криг”-страховити ваздушни удари невидљивог противника треба да изазову масован страх који као отров улази у људске душе, одваја народ од режима коме преостаје само брза и безусловна капитулација. Сваки дан његовог непланираног и за господаре рата иритирајућег продужавања изазива из-

ливе беса, драстично увећава праг суровости. Растућа спирала деструктивности има, међутим, и изразиту социјалну функцију чији домашај превазилази локалну позорницу. Она производи планетарни страх, приказ спрженог тла показује како ће се провести непослушна, „девијантна” земља. Прво, прича о хуманитарној катастрофи као узроку разорног бомбардовања не одговара чињеницама живота. Амерички часопис „*Newsweek*” 12. априла 1999. године открива да се драматични егзодус Албанаца подудара са почетком жестоког бомбардовања. Високи комесаријат УН за избеглице саопштио је да је у времену пре бомбардовања Косово и Метохију напустило 170 000 а од почетка ваздушних напада 875 000 избеглица („Блиц”, 5. мај 1999). Чињеница да хуманитарна катастрофа није постојала пре бомбардовања, да је ултиматум – прихватити НАТО трупе или бомбардовање – старији од ње, да јој претходи, данас је готово опште место анализе. Најзад, рат не само што није спречио већ је безмерно увећао хуманитарну катастрофу, проширио је на цео простор Југославије, довео до трагичних размера. Друго, срж НАТО интервенционизма почива на аргументу о спречавању и кажњавању етничког чишћења – хуманитарна интервенција важнија је од недодирљивости националног суверенитета под чијим окриљем се овај нехумани пир збија. На тлу Југославије, под палицом америчких генерала, извршено је највеће етничко чишћење у Европи после Другог светског рата. У операцији „Олуја” 400 000 Срба завек је протерано из Хрватске. То најмасовније кршење људских права у Европи није кажњено бомбардовањем или санкцијама, није праћено потресним медијским сликама. Но, и то је само фрагмент на светској мапи етничког чишћења која захвата око 40 милиона избеглица, збивања у којима су неретко руке великих сила до лаката уpletене.³⁰

Литература:

1. Avramov, S. „*Međunarodno javno pravo*”, Savremena administracija Beograd, 1971.
2. Antić, O. „*Zaboravljene hiljadugodišnje pouke*”, Politika 27.4.2000. godine.
3. Gajović, R. general – major u penziji, *Povreda međunarodnog i humanitarnog prava*, u Zborniku radova, *AGRESIJA NATO – uzroci, karakter i posledice krize na Kosovu i Metohiji*, Klub generala i admirala, Beograd, 2008,
4. Pečujlić, M. *Posmoderni rat*, nedeljnik NIN, 20. maj 1999,
5. Pantelić, V. u Blicu od 8. januara 2000.
6. Smiljanić, S. general – pukovnik u penziji, *Agresija NATO na SRJ*, u Zborniku radova, *AGRESIJA NATO – uzroci, karakter i posledice krize na Kosovu i Metohiji*, Klub generala i admirala, Beograd, 2008,
7. Tofler, A i H. (*Alvin&Heidi Toffler*) u delu „*Rat i antirat*”, Paideja, Beograd, 1998, str. 54,
8. „Primena pravila međunarodnog prava oružanih sukoba”, Novinsko-informativni centar Vojska, Beograd 2001. godine,
9. Novi glasnik, Vojnoizdavački zavod Beograd, 2000,
10. Dokumenti Vlade SR Jugoslavije, „Međunarodna politika” br.1082-83, jul – avgust 1999.

³⁰ Мирослав Печујлић, *Посмодерни рат*, недељник НИН, 20. мај 1999,

NATO AGRESSION ON FEDERAL REPUBLIC OF YUGOSLAVIA IS A CRIME WHICH CANNOT BE FORGOTTEN

Summary: Before anything else, the aggression of NATO alliance on the Federal Republic of Yugoslavia was a crime against peace and it is defined by the Statute of the International Military Tribunal in Nuremberg in 1945 as „planning, preparation, beginning of or making aggressive acts and the war breaking international treaties, agreements and guaranties, and involvement in some joint plan or conspiracy to carry out any of the abovementioned acts.” Real meaning of the strategy of the NATO in bombing of the Federal Republic of Yugoslavia was revealed by the main commander of air force operations Michael Short, who used to say during the aggression on the Federal Republic of Yugoslavia: „It is not possible to win the war if we don't destroy the possibilities for normal life for the majority of the population. We have to deprive them of the water, electricity, food and even fresh air”. The beginning of the aggression started in 7:41 PM on March 24th 1999 and the whole territory of the FRY, mainly the air forces and its objects and anti-aircraft defence forces, was attacked until 4 AM on March 25th 1999. At that time around 250000 of children refugees from former Yugoslav republics Croatia and Bosnia and Herzegovina who had earlier found the refuge in the Federal Republic of Yugoslavia were exposed to the war horror once again. According to the report of the Ministry of Foreign Affairs of the Federal Republic of Yugoslavia The NATO Crimes in Yugoslavia – Documents and Proofs 24 March – 1 June it is possible to conclude without doubt that the civilians were the target of the NATO bombs and that the NATO conducted a crime against civilians in its aggression on the Federal Republic of Yugoslavia. By its actions from the airspace the NATO murdered 462 civilians, injured 819 people and among them seriously injured 564 people and lightly injured 255 people. Majority of the seriously injured people became invalids with the burns of highest degree, amputated limbs and permanently damaged internal body organs. During eleventh week of the NATO aggression on the FRY there were killed 524 members of the Yugoslav Army and 114 members of the Ministry of Interior Affairs of the Republic of Serbia. During the aggression there were destroyed 1109 military objects, or 24% of „whole total usable area of the objects which were hit ", as well as 18 tanks, 10 armored combat vehicles and 13 artillery pieces. By the intensive and continuous bombing of the villages and towns in Kosovo and Metohija only in the period of several days there was caused a humanitarian catastrophe of unprecedented proportions. Almost 800 000 civilians, among them mostly women, children, elderly and disabled persons, were forced to leave Kosovo and Metohija due to the fear of the bombing, while 200 000 people found refuge in Šumadija, Vojvodina and other regions in the Republic of Serbia. Due to the complete destruction of industrial facilities across the state, more than 600000 workers lost their jobs. As a consequence of that, more than 2.5 million people were left without any means of subsistence. The total material damage has been enormous and it is estimated at about one hundred billion dollars. Two thousand civilians were killed and more than six thousand people suffered serious injuries which in many cases caused their permanent disability. Children accounted for 30 % of all the killed people and 40 % of the total number of injured people, while 10 % of the total number of the children in Yugoslavia (about 300 000 of them) suffered serious psychological trauma.

Key words: aggression, NATO, Serbia, Federal Republic of Yugoslavia, international law, Security Council of the United Nations

